

કઠિયારાનું ગીત !

– ‘વિશ્વપ્રસિદ્ધ લોકકથાઓ’ ભાગ-૨ માંથી સાભાર

વાત છે વર્ષો પહેલાંની. પાનખર હોવાં છતાં મેપલનાં વૃક્ષો લાલંલાલ ફૂલોથી ઝૂમતાં હતાં !

જંગલમાં વહેલી સવારે કઠિયારો ઝાડ કાપવા ગયો, ત્યાં જ અચાનક તેના કાને ‘ચિચિચિફ્-ચિચિચિફ્’ અવાજ પડ્યો ! તેને થયું કે જરૂર કોઈ ચકલી મુસીબતમાં છે ! શોધતાં શોધતાં કઠિયારાને એક ઝાડીમાં પીડાથી કણસતી ચકલી મળી આવી ! પગ ભાંગેલી તે ચકલીને તેણે વહાલથી ઊઠાવી ને ઘેર લઈ આવ્યો ! કઠિયારાની પત્નીને તે ન ગમ્યું ! તે મોટેમોટેથી બોલી : ‘તમારું ભમી તો નથી ગયું ને ! આ લંગડી બલાને કાં ઘરમાં ઘાલી ?’

‘સાંભળ, આ ચકલી સરસ મજાનાં ગીતો ગાય છે ! તેની થોડી ચાકરી કરવામાં આપણું શું બગડી જવાનું છે ?’

કઠિયારાની ચાકરીથી ચકલી તો થોડા સમયમાં સાજી થઈ ગઈ. ‘યુન-યુન-યુન’ કરતી તે ગાતી, એટલે કઠિયારાએ તેનું નામ પાડ્યું ચંકો. સવારે કામે જાય ત્યારે ચકલી ખભે બેસી તેને થોડે સુધી મૂકી આવે ! સાંજે પાછો ફરે ત્યારે ગીત ગાઈને કઠિયારાને ખુશ કરી દેતી. તે કામે જતો ત્યારે ચકલી ખૂણામાં ચૂપચાપ બેસી રહેતી. તે ચકલીને સવારે યજ્ઞ નાખીને જતો ને સાંજે પાછો ફરીને યજ્ઞ દેતો. કઠિયારાની પત્નીને તો તે દીઠે ડોળ્યે ય ન ગમતી, પછી યજ્ઞ નાખવાની વાત જ ક્યાં રહી ?

એક દિવસ ઉતાવળમાં તે દાણા દેવાનું ભૂલી ગયો. ચકલી બિચારી ભૂખી બેઠી. થોડીવારે કઠિયારાની વહુ કપડાં ઘોવાં ગઈ. ભૂખી ચકલીએ ખાંખાખોળાં શરૂ કર્યાં. ખૂણામાં એક હાંડલી પડી હતી. ચકલીએ દાણો ચાખ્યો. તેણે રાંધેલા ચોખા ખૂબ જ સ્વાદિષ્ટ લાગ્યા. કૂદતી જાય, ગાતી જાય ને ભાત ચણતી જાય ! લો, તે તો બધા જ ભાત ચટકાવી ગઈ ! કઠિયારણ કપડાં ઘોઈને આવી, ત્યારે ચકલીએ ‘યુન-યુન’ બોલીને તેનું સ્વાગત કર્યું. હાંડલી ખાલી જોઈને તે. કાળઝાળ થઈ ગઈ ! સમજી ગઈ કે તે ચકલીનાં જ કામો ! ચકલી તો હજી યે મોજથી ‘યુન-યુન’ ગાતી હતી, ત્યાં કઠિયારણે તેને બોચીએ પકડી ને કહ્યું : ‘તારા આ ગીતને જ હું ખતમ કરી દઈશ !’ તે દયા વિનાની બાઈએ ચકલીની ચાંચ કાતરથી કાપી નાખી ! ચકલી ભોં પર તરફડવા લાગી. ચાંચ કપાવાથી ગળામાંથી ઉકારો યે ન નીકળ્યો ! કઠિયારણ બોલી : ‘ઊડી જા અહીંથી, નહિતર જાનથી મારી નાખીશ !’

માંડમાંડ ચકલી ત્યાંથી ઊડી ગઈ. સાંજે ઘેર આવતાં જ કઠિયારાના કાને ચકલીનું ગીત ન પડ્યું, તેથી તેણે પૂછ્યું : કેમ, મારી ચંકો ક્યાં સંતાઈ ગઈ ?’

‘મૂઈ ! મારા બધા ભાત ખાઈ ગઈ. મેં એની ચાંચ કાપીને કાઢી મૂકી. હવે ચકલીનું નામ ક્યારેય ન લેતાં !’

કઠિયારાને ભારે દુઃખ થયું, પણ કરે શું ? તેને શોધે ક્યાં ? તે ચકલી વિના એકદમ ઉદાસ થઈ ગયો !

થોડા દિવસો પછી કેટલીક ચકલીઓ તેની પાસે ઊડતી-ઊડતી આવી અને બોલી : ‘મામા, અમને ચંકોએ તમારી પાસે મોકલી છે !’

‘ક્યાં છે ચંકો ? તેની ચાંચ સાજી થઈ ?’

‘તે સાવ સારી છે. ચાંચે ય બરાબર થઈ ગઈ છે ! તે એનાં માબાપ પાસે છે !’

કઠિયારો ચંકોની ખબર કાઢવા ગયો, તો ચકારાજા ને ચકીરાણી મહેલમાં ઠાઠમાઠથી બેઠાં હતાં ! કઠિયારાને જોઈને ચંકો ગાવા લાગી. પછી તેના માબાપે કહ્યું : ‘તમે તો અમારી ચંકોને નવો જન્મ આપ્યો !’

સૌ કઠિયારાને સ્નેહથી મળ્યાં. કઠિયારો પાછો ફરતો હતો, ત્યારે ચકલીએ કહ્યું : ‘સામે બે ટોપલી પડી છે – એક ભારે અને બીજી હળવી. તમને જે ઠીક લાગે તે લઈ જાવ !’

નાની ટોપલી ઉપાડીને કઠિયારો ઘેર પહોંચ્યો.

‘તમે ચકલીને મળવા જ કેમ ગયા ?’ કઠિયારાએ સવાલ કર્યો.

– પણ ટોપલી જોતાં તે થોડી ટાઢી પડી. ખોલીને જોયું તો તેની આંખો ચાર થઈ ગઈ. ! તેમાં સોનામહોરો ખયોખય ભરી હતી ! વળી તે પતિ પર ખીજાણી : ‘આના કરતાં મોટી ટોપલી લાવવી’તી ને !’

‘તું જઈને લઈ આવજે !’

ઠામઠેકાણું પૂછીને કઠિયારણ ચંકો પાસે પહોંચી. તેનું સ્વાગત કરીને ચંકો બોલી : ‘જે થવાનું હતું તે થઈ ગયું ! હવે તમે અમારું ગીત સાંભળીને જજો !’

‘મને ગીત સાંભળવાની નવરાશ જ ક્યાં છે ? તમારે જે આપવું હોય તે ઝટ આપી દો !’ લાલચને લીધે કઠિયારણ ઘાંધી થઈ ગઈ !

‘એક નાની ને બીજી મોટી ટોપલી સામે છે. જે જોઈએ તે લઈ જાવ !’

બાઈ મોટી ને ભારે ટોપલી માથે મેલીને ઘેર પહોંચી. તેણે ઝટપટ ટોપલી ખોલીને જોયું, તો તેને તમ્મર આવી ગયાં ! ટોપલીમાંથી સાપ–વીંછી અને આગની લપેટો નીકળવા લાગી. તે ભાગી, પણ દોડતાં–દોડતાં ઠેસ વાગતાં પડી ગઈ. સાપ–વીંછીથી માંડમાંડ પોતાનો જીવ બચાવ્યો !

કઠિયારો મોટી ટોપલી જોઈને સમજી ગયો : ‘કાં, મોટો માલમલીદો લઈ આવી ને ?’

‘લાલચની મારી હું ચંકોના ઘેર ગઈ હતી, પણ મારી તો મતિ જ ફરી ગઈ ! સાંભળો, હું બાકીનું જીવતર એળે નહિ જવા દઉં. હું ભલી બાઈની પેઠે રહીશ !’

ચંકો ફરી તેમના ઘેર આવવા લાગી અને ‘ચુન–ચુન–ચુન’ કરતી ગાવા લાગી ! ઘરનું વાતાવરણ ગીતમય બની ગયું !

કહેવાય છે કે આજે પણ જાપાનમાં બધી ચકલીઓ ‘ચુન–ચુન–ચુન’ કરતી તે કઠિયારાનું જ ગીત ગાય છે !

– હસમુખ રાવળ

